

MOKSLINĖ ELEKTRONINĖ BIBLIOTEKA KAIP LIETUVOS MOKSLO IR ŠVIETIMO SISTEMOS MODERNIZAVIMO PRIEMONĖ

Algirdas Aušra

Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos Prezidiumo narys, UAB "Baltijos verslo vystymo agentūra" generalinis direktorius, Viešosios įstaigos "Baltijos visuomeninis informacinių technologijų ir švietimo centras" direktorius.

Moksliniai interesai: naujosios technologijos mokslo ir švietimo srityje, Lietuvos verslo įvaizdžio formavimas, verslo plėtra tarpvalstybiniame lygmenyje.
El. paštas: info@elibrary.lt ; info@ziniuvisuomene.lt

Sekcija

Lietuva, jos švietimas ir mokslas - patirtis ir raidos perspektyvos Europos Sąjungos erdvėje.

Įvadas

XXI a. pradžia apibūdinama kaip nuolatinių pokyčių visuomenėje ir veržlios informacijos ir komunikacijos technologijų plėtros laikotarpis.

Informacinėje visuomenėje žinios yra kritinis sėkmės ir konkurencingumo faktorius. Informacinė visuomenė atveria naujas galimybes klestėjimui ir gyvenimo gerovei, leidžia piliečiams aktyviau dalyvauti visuomenės gyvenime, tačiau didėjantis atotrūkis tarp informaciją turinčiųjų ir neturinčiųjų gresia socialine įtampa ir visuomenės marginalizacija, todėl reikalinga strategija:

- demokratiniam visos paskelbtos informacijos prieinamumui sukurti;
- garantuoti mokymosi visą gyvenimą galimybes;
- garantuoti kompiuterinio ir informacinio raštingumo įgūdžių įgijimo galimybes;
- apsaugoti kultūrinį tapatumą sparčiai besikeičiančiame pasaulyje.

Šiandieninėje žiniomis pagrįstoje ekonomikoje žinojimas yra pagrindinė ilgalaikio, stabilaus tobulėjimo varomoji jėga; tai pagrindinis konkurencinis faktorius. Mokslininkai, politikai, verslo atstovai ir visuomenė turėtų sąveikauti, kad subalansuotų žinojimo rezultatus į geresnę gyvenimo kokybę.

Pirmiausia, norint pasiekti šį tikslą, reikia iš esmės pakeisti mokslo ir švietimo sistemą, paversti ją inovatyvia ir nuolat tobulėjančia gyvenimo sritimi. Siekiant pagerinti mokymosi lygį, informacinės technologijos tampa itin reikšminga mokslo ir švietimo sistemos priemone.

Dažnai pabrėžiama, jog naujosios technologijos nėra efektyviai pritaikomos mokymosi procese, jų panaudojimas dažniausiai suprantamas kaip informacijos perdavimo priemonė be grįžtamojo ryšio.

Šio pranešimo tikslas – apibūdinti Mokslinę elektroninę biblioteką kaip Lietuvos mokslo ir švietimo sistemos modernizavimo priemonę, leidžiančią išnaudoti naujųjų technologijų pranašumus ir įveikti informacinio aprūpinimo stygiaus aspektus. Informacinėje visuomenėje biblioteka, kaip žinių institucija, įgyja dominuojantį akcentą, nes bibliotekoje diegiamos pažangios informacijos ir komunikacijos technologijos, kurios garantuoja vartotojui greitą žinių paiešką. Prieiga prie tarptautinių ir nacionalinių žinių išteklių sudaro galimybes žmogui mokytis visą gyvenimą.

Pranešime pristatoma Mokslinės elektroninės bibliotekos kūrimo programa, jos funkcijos mokslo sistemoje bei perspektyvos ir pranašumai.

E-studijų sistema ir jos informacinis aprūpinimas

E-studijos – tai mokymasis, pagrįstas informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis. Žinoma, e-studijos neapsiriboja tik interneto naudojimu mokslui tikslais ir elektroniniu raštingumu, o apima visų įmanomų elektroninių ir interaktyvių informavimo priemonių naudojimą. Siekiant plėtoti e-studijų galimybes, daug dėmesio skiriama naujų technologijų bei elektroninių mokymo ir mokymosi metodų ar priemonių kūrimui. Svarbiausia, jog kuriant modernią e-studijų sistemą, būtų efektyviai suderinta tai, kas nauja, ir tradicinis mokslas.

Pagrindinis nuotolinių studijų per internetą pranašumas – studijų iš bet kurios vietos ir bet kuriuo laiku galimybė. Be to, e-studijos padeda įgyvendinti mokymosi visą gyvenimą principą.

Kita vertus, e-studijos, kaip ir efektyvūs moksliniai tyrimai, mokymasis, negalimi be informacinio aprūpinimo. Tai numato specialistų platesnes galimybes susipažinti su moksline informacija, pirmiausia, su įtakingiausiais Lietuvos ir užsienio moksliniais žurnalais bei duomenų bazėmis. Tai padeda palaikyti aukštą Lietuvos mokslininkų kūrybinį lygį, susipažinti su naujomis pasaulinio mokslo idėjomis ir tendencijomis, vystyti abipusiai naudingą tarptautinį mokslinį bendradarbiavimą.

Šiuo metu Lietuvoje mokslo ir švietimo sistemų informacinio aprūpinimo lygis gerokai žemesnis nei išsivysčiusiose šalyse. Dėl finansinių sunkumų labai suprastėjo netgi žymiausių bibliotekų ir informacinių centrų Lietuvos ir užsienio mokslinių techninių periodinių leidinių komplektavimas. Akivaizdu, jog artimiausiu metu dėl riboto finansavimo situacijos pakeisti įprastais metodais neįmanoma. Mokslininkų ir specialistų informacinio aprūpinimo lygio pakėlimui reikalingos naujos netradicinės priemonės.

Šiuolaikinės technologijos leido sukauptą žmonijos informaciją perteikti skaitmeniniu formatu ir kurti iš esmės naujų rūšių informacinius resursus. Priėjimo prie šių resursų organizavimas tapo pagrindiniu informacinio-bibliotekinio aptarnavimo, kultūros ir švietimo uždaviniu. Šiandien akivaizdu, jog efektyviausiai šis uždavinys išsprendžiamas kuriant naujas elektronines bibliotekas, kurios įgyvendina kokybiškai naują informacijos gamybos, saugojimo, organizavimo ir platinimo lygį.

Mokslinės elektroninės bibliotekos pranašumai

Bibliotekoms, kaip žinių perdavimo institutams, informacinės visuomenės formavimosi laikotarpis tapo radikalaus paskirties permąstymo, funkcijų atnaujinimo ir savo nišos visuomenėje nustatymo laikotarpiu. Žinių visuomenėje iš esmės kinta bibliotekos vaidmuo ir funkcijos.

Informacinėje visuomenėje biblioteka, kaip žinių institucija, įgyja dominuojantį akcentą, nes bibliotekoje diegiamos pažangios informacijos ir komunikacijos technologijos, kurios garantuoja vartotojui greitą žinių paiešką. Prieiga prie tarptautinių ir nacionalinių žinių išteklių sudaro galimybes žmogui mokytis visą gyvenimą.

Besimokančioje informacijos visuomenėje bibliotekos, kaip žinių institucijos, pagrindinis uždavinys yra tenkinti visuomenės žinių poreikius.

Lyginant su tradicinėmis bibliotekomis, Mokslinė elektroninė biblioteka yra gerokai pranašesnė.

Jau minėjome, kad elektroninėje bibliotekoje esantys resursai gali būti pasiekiami būnant bet kurioje vietoje – darbe, universitete, namie. Informaciją galima gauti daug greičiau, nes vykdoma paieška trunka vos keletą akimirų. O ir paieškos parametrai gali būti daug platesnės apimties, paieška vykdoma daug didesniu mastu, nes tai pasaulinė mokslinių darbų paieška. Ir kas labai svarbu, paieškos sistema gali naudotis visi bibliotekos skaitytojai vienu metu.

Mokslinėje elektroninėje bibliotekoje eLIBRARY.LT paieškos sistema randa iškart visą tekstą – taip taupomas brangus akademinės bendruomenės atstovų laikas.

Dar vienas pranašumas – rastus tekstus galima nusikopijuoti bei atsispausdinti. Elektroninėje bibliotekoje automatiškai atliekama ieškomų tekstų statistika ir jos analizė. Be to, daugelio

mokslinių periodinių leidinių elektroninės versijos pasirodo anksčiau nei spausdintos, todėl galima susipažinti su pačia naujausia informacija ir sužinoti pasaulinio mokslo tendencijas.

Mokslinių leidinių, darbų autoriai ir leidėjai turi teisę patys nurodyti, kokios kategorijos skaitytojų galės naudotis jų moksliniais darbais. Visi resursai yra skirstomi į keletą kategorijų: nemokami (laisvas priėjimas); pasiekiami visiems už mokestį; mokami, bet pasiekiami tik kai kurioms organizacijoms, kuriais naudotis gali tik leidėjų nurodyti vartotojai.

Lyginant su užsienio tarnybomis ir bibliotekomis, galime įvardyti dar keletą privalumų. Pirmiausia, tai aiški ir suprantama kalba išdėstyta tinklapio aplinka ir priėjimas prie resursų. Visais kilusiais klausimais galima kreiptis į Mokslinės elektroninės bibliotekos atstovus, kurie atsako į pateiktus klausimus trumpiausiu laikotarpiu.

Visi resursai yra patalpinti pagrindiniame serveryje ir veidrodiniuose serveriuose, kurie yra įvairiuose regionuose: Lietuvoje, Rusijoje bei kitose šalyse. Taip optimizuojamas prisijungimo prie Mokslinės elektroninės bibliotekos greitis ir sąnaudos.

Dėl šių visų privalumų ženkliai sumažinamos organizacijų išlaidos moksliniams leidiniams.

Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.LT

Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.LT – tai projektas, kurio pirminis tikslas buvo pateikti išsamią informaciją lietuvių kalba bibliotekos skaitytojams, norintiems pasiekti mokslinius resursus, sukauptus Rusijos ir kitų šalių elektroninėse bibliotekose.

Antrasis Mokslinės elektroninės bibliotekos eLIBRARY.LT plėtros etapas – formuoti Lietuvos nacionalinius mokslo bei informacijos resursus, kuriais galėtų naudotis skaitytojai iš viso pasaulio, vartojantys lietuvių kalbą. Mūsų nuomone, šios programos įgyvendinimas mūsų šalyje leis žymiai pagerinti specialistų informacinio aprūpinimo lygį ne tik Lietuvoje, bet ir besimokantiems ar emigravusiems į užsienį.

Projektas eLIBRARY.LT sukurtas ir pradėtas įgyvendinti 2004 metų pabaigoje. Lietuviškos bibliotekos partneris - Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.RU, kuri pradėta kurti 1996 m., o savo veiklą pradėjo 2001 metais. Jungtinė projekto įgyvendinimo grupė sukūrė specializuotą bibliotekų serverį su didele atminties apimtimi ir galimybe jos didėjimui, organizuotas priėjimas prie serverio ir užsakytų elektroninių žurnalų bei duomenų bazių indeksacija. Tokio sprendimo privalumai akivaizdūs – juk kiekvienas spausdintas žurnalas užsakomas vienu egzemplioriumi ir yra saugomas vienoje bibliotekoje, o elektroniniai žurnalai pasiekiami visiems bibliotekos skaitytojams – programos dalyviams, bei daugeliui mokslinių organizacijų ir universitetų.

Programos tikslas

Mokslinės elektroninės bibliotekos eLIBRARY.LT programos tikslas – Lietuvos intelektualinės bendruomenės – mokslininkų, inžinierių, vadybininkų, gydytojų, dėstytojų, studentų – aprūpinimas elektroniniais informaciniais resursais, siekiant mobilizuoti nacionalinę intelektualinę potencialą, sukurti palankią informacinę erdvę, pereinant prie šalies inovatyvaus vystymosi kelio ir didinant mokslo bei gamybos konkurencingumą.

Programos tikslai yra šie:

- ✓ Mokslinės informacijos prieinamumas.
- ✓ Priėjimo prie informacijos lygių galimybių visiems šalies regionams sukūrimas.
- ✓ Lietuvos elektroninių resursų vystymasis.
- ✓ Šiuolaikinių telekomunikacinių technologijų naudojimas.
- ✓ Statistinės ir analitinės informacijos gavimas.
- ✓ Bandytas spręsti “protų nutekėjimo” problemą.
- ✓ Nacionalinės švietimo sistemos, aukštųjų technologijų ir medicinos tobulinimas.

Programos uždaviniai

Siekiant įgyvendinti programą, valdžios, verslo struktūros bei visuomenė skatinama susidomėti informacinio aprūpinimo problema. Atsižvelgiant į išskylančius sunkumus ir gaunamas pastabas, rengiamos rekomendacijos valdžios institucijoms, visuomenei, verslui. Tuo pačiu proceso dalyvių veikla yra koordinuojama.

Tuo pagrįstas mūsų įsitikinimas, jog būtina ir galima tai įgyvendinti Lietuvoje. Neįmanoma kalbėti apie kokį nors specialistų, įmonių, organizacijų ir sričių konkurencingumą, jei jie nebus tinkamai aprūpinti informacija. Beprasmiška kalbėti ir apie inovacijų problemas. Tuo labiau, e-studijų procesas negali būti visavertis be elektroninės bibliotekos.

Realizavimo keliai

Mokslinės elektroninės bibliotekos programos įgyvendinimui planuojama suformuoti sistemą, aprūpinančią švietimą, mokslą, valdymo struktūras ir gamybos įmones informaciniais resursais.

Sistema suskirstyta į posistemas:

- * užsakymų posistemė, atsakinga už resursų analizę ir jų paklausą, išlaidų optimizavimą ir užsakymų priėmimą;
- * priėjimo per specializuotus paslaugų centrus prie informacinių resursų galimybių posistemė;
- * posistemė, atsakinga už Lietuvos elektroninių informacinių resursų kūrimą;
- * visų sistemos dalyvių mokymo posistemė.

Sistema formuojama iš elementų, atstovaujančių įvairias sritis, valstybinį ir privatų ekonomikos sektorius bei įvairias visuomenines struktūras. Siekiama, kad prie projekto įgyvendinimo prisijungtų visų sektorių atstovai, nes taip gali būti lengviau realizuojami išskelti tikslai.

Lietuviškieji moksliniai elektroniniai resursai

Prieš porą mėnesių Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.LT pradėjo kurti savą lietuviškų mokslo darbų sistemą. eLIBRARY.LT tinklapyje jau talpinami Lietuvos mokslininkų straipsniai bei publikacijos. Biblioteka bendradarbiauja su Lietuvos universitetais, Lietuvos mokslų akademija, Institutais bei asocijuotomis organizacijomis.

Viešoji įstaiga “Baltijos visuomeninis informacinių technologijų ir švietimo centras”, kaip Mokslinės elektroninės bibliotekos kūrimo iniciatorė, nuolat ieško kontaktų su potencialiais jos skaitytojais: universitetų dėstytojais ir studentais, viešosiomis bibliotekomis, technologijų parkais bei mokslinėmis organizacijomis. Kita vertus, mokslinių darbų sistemos kūrimas yra nelengvas kelias. Reikalingos techninės pajėgos, laikas ir lėšos, kad bent dalis mokslinių darbų, kurie galėtų būti prieinami ne tik Lietuvos, bet ir užsienio mokslininkams, išvystų pasaulį mūsų bibliotekos resursuose. Daugelis Lietuvos mokslinių darbų neturi elektroninių versijų arba tekstiniai dokumentai neatitinka bibliotekos reikalaujamo formato.

Be to, reikia pabrėžti, kad biblioteka nestovi vietoje – šiuo metu derinamos daugelio Lietuvos mokslinių žurnalų talpinimo sąlygos Mokslinėje elektroninėje bibliotekoje. Užmegzti ypač vertingi kontaktai su leidyklomis, aukštosiomis mokyklomis bei mokslo centrais. O kasdien didėjantis lankytojų skaičius byloja apie tai, jog pasirinkta projekto plėtros strategija yra teisinga ir naudinga visuomenei.

Šiuo metu aktyviai plečiant lietuvišką mokslo informacijos bazę, visi resursai skirstomi į kelias pagrindines dalis:

- Lietuvos duomenų bazė;
- Lietuvos mokslai;
- Lietuviškos knygos;
- Lietuvos žiniasklaida;
- Užsienio leidiniai.

Lietuvos duomenų bazėje pateikiami svarbiausi Lietuvos bei Europos sąjungos institucijų dokumentai, teisės aktai, programos, ataskaitos, planai, supažindinama su informacine plėtra Lietuvoje bei e-valdžia projekto įgyvendinimo eiga. Šioje skiltyje yra daugiau nei pusė tūkstančio dokumentų, kurie ypač naudingi studentams, moksleiviams ar specialistams, rengiantiems savo pirmuosius mokslinius darbus.

Lietuvos mokslų skiltis apima plačią kategoriją mokslinių darbų bei publikacijų. Čia talpinami Lietuvos mokslų akademijos leidžiami moksliniai periodiniai leidiniai, Aukštųjų mokyklų leidiniai, mokslinių konkursų darbai bei Lietuvos Respublikos Seimo narių moksliniai darbai. Šiuo metu yra patalpinta tik nedidelė dalis mokslinių resursų. Aukštųjų mokyklų leidinių kategorija turėtų būti papildyta dar bent keletu žymių geriausių Lietuvos universitetų leidžiamų leidinių. Tuo pačiu metu planuojame patalpinti bibliotekoje Lietuvos Respublikos Seimo narių publikacijas ir informacinę medžiagą, kurią pateikė LR Seimo kanceliarija. Tikimės, kad jų pateikiama mokslinė informacija bus itin vertinga ir naudinga visiems bibliotekos skaitytojams.

Lietuviškos knygos. Mokslinė elektroninė biblioteka pradėjo bendradarbiauti su Lenkijos lietuvių leidykla „Aušra“, kuri pateikė bibliotekai vertingų mokslinių-istorinių knygų pilnas tekstų versijas bei kitų leidžiamų knygų ištraukas bei anotacijas. Be to, šioje skiltyje savo darbus – net 16 išleistų knygų – pristato lietuvių rašytojas Alfonsas Danys. Bibliotekoje pateikiamas šio rašytojo prisistatymas bei visų jo knygų anotacijos ar ištraukos. Bibliotekoje jau patalpinta unikali A.Danio humoreskų rinktinė, kuri nebuvo išleista atskira knyga. Šias humoreskas spausdino Lietuvos kultūrinė spauda lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis, pradedant nuo 1962 metų. Autoriaus surinktos humoreskos yra paverstos elektroniniais dokumentais ir patalpintos lietuviškų knygų skiltyje.

Lietuvos žiniasklaidos skiltyje skaitytojai gali rasti virš dviejų šimtų LR Seimo leidžiamo žurnalo „Seimo kronika“ numerių. Tai unikalus leidinys, kuriame apžvelgiama Lietuvos nepriklausomybės raida, svarbiausi Lietuvos parlamento vystymosi etapai bei įvykiai. Be to, čia talpinami Lenkijos lietuvių leidžiami žurnalai „Aušra“, „Suvalkietis“ bei Pasaulio lietuvių bendruomenės leidžiamas leidinys „Pasaulio lietuvis“. Artimiausiu metu biblioteką papildys kultūrinis leidinys „Voruta“, „Mascovia“. Ateityje tikimės gauti šių leidinių archyvinių leidimų elektronines versijas, kurios bus patalpintos mūsų bibliotekoje.

Tikimės, jog ateityje pavyks glaudžiai bendradarbiauti su svarbiausiais ir didžiausiais Lietuvos dienraščiais, savaitraščiais bei pateikti skaitytojams žiniasklaidos resursų archyvą ar naujausius leidinius.

Užsienio leidinių skiltis yra skirta bibliotekos partnerių Rusijoje ir kitose šalyse leidžiamiems leidiniams. Šiuo metu čia patalpintas Rusijos Nacionalinio Komiteto „Rusijos intelektualiniai resursai“ leidinys. Manome, kad artimiausiu metu šį skirsnį bus galima gerokai papildyti naujais leidiniais iš Rusijos, Anglijos, Lenkijos.

Ateityje tinklapyje eLIBRARY.LT galima bus rasti bei įsigyti knygų, enciklopedijų bei duomenų bazių. Galima bus pateikti užsakymus elektroninėms žurnalų, leidinių, knygų versijoms, įrašytoms į kompaktinius CD/DVD diskus. Planuojamos mokslinių darbų vertimo paslaugos.

Lietuviškoji elektroninė biblioteka eLIBRARY.LT aktyviai dalyvauja įvairiose mokslinėse-praktinėse konferencijose, kuriose biblioteka pristatoma kaip inovatyvių studijų, e-studijų priemonė, informacinio aprūpinimo problemos sprendimas bei žinių visuomenės institutas.

Per penkis veiklos mėnesius elektroninė biblioteka pristatyta jau penkiose mokslinėse konferencijose. Glaudaus bendradarbiavimo su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis bei kitomis mokslo institucijomis dėka elektroninėje bibliotekoje patalpintos ne tik šių penkių konferencijų, bet ir dar dviejų mokslinių konferencijų, kuriose bibliotekos atstovai nedalyvavo, medžiaga. Ir tai yra beveik 200 mokslinių pranešimų – kai kurie iš jų niekur daugiau neskelbiami.

Mokslinėje elektroninėje bibliotekoje eLIBRARY.LT patalpintus mokslinius darbus ateityje planuojama prijungti prie vieningos Lietuvos akademinė bibliotekų tinklo kuriamos lietuviškųjų mokslo resursų elektroninės sistemos, kurios iniciatorius yra Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ir Kauno Technologijos Universitetas. Naudodamiesi šiuo mokslinių darbų tinklu, reikalingą informaciją nemokamai galės rasti visi norintieji ir besidomintieji mokslo sritimi.

Manoma, kad bendra elektroninė Lietuvos mokslo darbų sistema bus naudinga Lietuvos aukštųjų mokyklų studentams, siekiantiems įgyti pilnavertį išsimokslinimą, atitinkantį užsienio universitetų reikalavimus. Tai bus naudinga ir mūsų šalies mokslininkams, norintiems sužinoti kolegų pasiekimus užsienyje, o pastarieji turės galimybę stebėti Lietuvos mokslo vystymosi dinamiką ir tendencijas.

Projekto plėtra

Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.LT visame pasauliniame interneto tinkle pasiekama pagal aštuonis tarptautinius vardus.

Sukurta elektroninės bibliotekos angliška versija. Ji yra analogiška, kaip ir lietuviškoji e-biblioteka. Pastebime, jog angliškoje bibliotekos versijoje, kuri pasiekama pagal aštuonis tarptautinius domenų, apsilanko vis daugiau anglakalbių skaitytojų.

Per porą artimiausių mėnesių bus sukurta Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.PL, skirta Lenkijos akademinė bendruomenei. Bendradarbiaujant su Lenkijos visuomenine organizacija, bus kuriama lenkiška mokslo darbų sistema, kuri bus pasiekama pagal du lenkiškus tinklapių vardus (domenus). Šioje lenkiškų mokslinių darbų sistemoje patalpinti darbai suteiks galimybę plėtoti Lietuvos-Lenkijos intelektualinį potencialą ir sukurti palankią informacinę erdvę mūsų šalyse.

Analogiškai lenkiškajai versijai bus kuriama Mokslinė elektroninė biblioteka, skirta Latvijos mokslinei bendruomenei. Pagal du tinklapių vardus (domenus) pasiekama biblioteka bus analogiška lietuviškajai ir lenkiškajai bibliotekoms.

Galime pažymėti ir tai, jog ateityje planuojama sukurti elektroninės bibliotekos tinklą visomis Baltijos jūros regiono valstybių kalbomis. Manome, jog toks glaudžių santykių su šių šalių organizacijomis bei mokslo institucijomis užmezgimas ir tarptautinis bendradarbiavimas leis suformuoti unikalią ir itin vertingą Baltijos šalių mokslo informacijos sistemą. Mokslinė elektroninė biblioteka gali tapti efektyvaus tarptautinio bendravimo priemone, leidžiančia užtikrinti vertingos informacijos apsikeitimą bei cirkuliaciją. Manome, kad ši sistema sukurs palankią informacinę aplinką ir naują žinojimo lygį. Mokslinė elektroninė biblioteka padės vystyti Šiaurės ir Rytų Europos mokslo ir švietimo sistemas, sparčiau sukurti informacines visuomenės tose šalyse, kur šis procesas gerokai vėluoja, lyginant su išsivysčiusiomis Europos Sąjungos narėmis.

Šiems tikslams įgyvendinti yra skiriamos didelės investicijos. Lietuvoje veikianti viešoji įstaiga „Baltijos visuomeninis informacinių technologijų ir švietimo centras“ garantuoja būtiną techninį Mokslinės elektroninės bibliotekos kūrimo lygį, naudodama naujausias technologijas ir pritraukdama geriausių informacinės visuomenės plėtros specialistų pajėgas. Kuriamą nacionalinių mokslo resursų sistema pristatoma akademinė bendruomenei per įvairius renginius. Be to,

skiriamas nemažas dėmesys ir skaitytojams mokytis bei parengti darbui su eLIBRARY mokslinių darbų sistema.

Artimiausiu metu planuojame rengti mokslinių darbų konkursus bei organizuoti informacinės visuomenės vystymąsi analizuojančias konferencijas.

Išvados

Žinių ekonomika, kurios mūsų visuomenė taip įnirtingai siekia, turi būti paremta išsimokslinusia ir turinčia įgūdžių bendruomene, kuri galėtų kurti, naudotis ir dalintis žiniomis. Žinių ekonomika gali egzistuoti tik tada, kai jos pagrindinis elementas – žmogus – nuolat mokosi, perima kažkur kitur pasaulyje sukurtas žinias, panaudoja jas, sukuria naują žinojimą ir perduoda jį kitiems.

Informacijos ir komunikacijos technologijų progreso įtakoje formuojasi naujo tipo visuomenės sankloda, vadinama informacijos, žinių ar pomoderniąja visuomene. Šiuo formavimosi laikotarpiu ir trečiajame tūkstantmetyje bibliotekoms tenka priimti tiek lokalius, tiek globalius iššūkius, tarp kurių vienas svarbiausių - bibliotekos vieta informacinėje visuomenėje. Radikalių visuomenės ir informacijos paslaugų sektoriaus permainų kontekste bibliotekos ieško naujo veiklos modelio, struktūros, įgalinančios patenkinti vartotojų poreikius, išnaudoti technologijas paslaugų kokybei užtikrinti. Ypač svarbu, jog bibliotekos tampa žinių visuomenės demokratiškumo, informacijos ir žinių gavimo bei skleidimo, laisvės ir prieinamumo garantais.

Investicija į bibliotekas ir elektroninių bibliotekų kūrimą yra pelningiausia bei geriausia investicija į ateitį, kurią gali padaryti šiandienos politikai. Juk tik išore ir vidumi pasikeitusios bibliotekos gali tapti tikru tramplinu į naujo žinojimo visuomenę, branginančią ir vertinančią žinias, kurios suteikia galimybę jas paversti geresne gyvenimo kokybe.

Mokslinė elektroninė biblioteka eLIBRARY.LT kviečia bendradarbiauti įvairias organizacijas, leidžiančias mokslinius leidinius ir norinčias patalpinti, reklamuoti ar sėkmingai išplatinti turimus resursus tarptautiniame bibliotekų tinkle.

Be to, viešojo įstaiga “Baltijos visuomeninis informacinių technologijų ir švietimo centras” skatina projekte dalyvauti įvairias Lietuvos organizacijas, privataus kapitalo bendroves, įmones ir įstaigas, galinčias paremti viešųjų ir universitetinių bibliotekų prisijungimą prie mokamų resursų.

Visuomeniniais pagrindais įgyvendinamas Mokslinės elektroninės bibliotekos eLIBRARY.LT projektas siekia tapti patikimu partneriu kuriant žinių visuomenę bei telkiant Lietuvos mokslinį potencialą. Suteikdami platesnes galimybes Lietuvos jaunimui susipažinti su pasaulio moksliniais pasiekimais bei pristatyti pasaulio akademinę bendruomenę savo darbus, skatiname visuomenę tobulėti ir kurti palankesnę šalies ateitį.

Literatūra.

[1] Ambrazevičius E., Jasiukevičius A., Šakys V. Universitetinių e.studijų sistemų kūrimo principai ir problemos. *Informacijos mokslai*, 2002, Nr. 22, p. 10 - 20.

[2] Collis B., De Boer W., Slotman K. Feedback fos Web-based Assignments. *Journal of Computer Assisted Learning*, 2001, vol. 17, p. 306-311.

[3] Duobinienė G., Kretavičienė M., Štremeikis A., Tautkevičienė G. Akademinės bibliotekos kaita: informacijos greitkelio link. *Lietuvos bibliotekininkų kongresas*, 2004.

[4] Duschatel P. A Web-based Model for University Instruction. *Journal of Educational Technology Systems*, 1997, vol. 25, no. 3, p. 221-228.

[5] Pagerinti interakciją tarp žinojimo ir visuomenės. *Pasaulinis mokslinis forumas – Žinojimas ir visuomenė*. Budapeštas, 2003.

Summary

SCIENTIFIC ELECTRONIC LIBRARY AS THE MEAN OF MODERNIZATION OF LITHUANIAN EDUCATION AND SCIENCE SYSTEM

by Algirdas Aushra

Member of Presidium of "Lithuanian Business Employers' Confederation", General director of JSC "Baltic business development agency", Director of PO "Baltic public centre of IT and education".

Scientific interests: bussiness development, the image making of Lithuania, IT in science sphere

In today's knowledge-based economy the knowledge is the main power of a long and stabile growth. It is the main factor of effective concurrence. Scientists, politicians, businessmen and society must work together, if they want to balance the results of knowledge into the quality of the better life.

First of all, if we want to reach this aim, we must change the system of education and science. It must become more innovative and growing sphere of life.

The level of education must be better, so information technologies become very important mean of the system of education and science.

The aim of this paper is to talk about Scientific electronic library as the mean of modernization of Lithuanian education and science system. E-library can help to avail the advantages of the new technologies and to solve the problem of information supply.

We present the program of scientific electronic library, the circumstances of its creation, functions of e-library, prospects and advantages.

2005 m. Liepa.
Vilnius